

ВІДГУК

на дисертаційне дослідження Бянь Наньнань
«Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Розвиток вищої мистецької освіти наприкінці ХХ – першій чверті ХХІ століть характеризується низкою глобалізаційних та інформаційних викликів. До недавнього часу у цій сфері панували ізоляційні тенденції, які охоплювали музично-виконавську діяльність, зокрема підготовку майбутніх магістрів музичного мистецтва. Це обумовлює актуальність подальших наукових досліджень у сфері вокального виконавства, передусім досягнення широкого кола проблем художньої інтерпретації творів музичного мистецтва, зважаючи на те, що успішний перебіг співацького процесу виявляє залежність від здатності виконавця-вокаліста здійснювати контроль за своїми психофізіологічними станами, художньо-емоційною виразністю, довершеністю вокальної техніки, реалізацією інтерпретаційного задуму. Підготовка такого фахівця-виконавця потребує міждисциплінарного підходу, в якому синтезовані психологічні, педагогічні та мистецькі знання. Автор наголошує, що «сьогодні в річищі психологічних розвідок саморегуляція досліджується як конгломерат засобів психіки, за допомогою яких особистість здатна керувати власною цілеспрямованою активністю» (с. 17).

Актуальність означеної здобувачем проблеми, її недостатня науково-теоретична розробленість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження Бянь Наньнань «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції». Тема дисертації володіє актуальністю, є сформульованою вичерпно та відповідає змісту спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертаційне дослідження Бянь Наньнань «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-

виконавської саморегуляції» входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017).

Формулювання мети дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції та їх конкретизації у відповідній методиці.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків

Науковий апарат дослідження Бянь Наньнань (теоретична основа, методи дослідження, наукова новизна дослідження, апробація і впровадження результатів дослідження, практичне значення отриманих результатів) демонструють концептуальну виваженість структури дисертації та наповнення усіх розділів роботи доцільною інформацією.

У *вступі* визначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; обґрунтовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження; висвітлено теоретичну основу дослідження; розкрито методи дослідження і наукову новизну; впровадження матеріалів дослідження та апробацію його результатів; представлено практичне значення отриманих результатів дослідження, публікації та особистий внесок здобувача, структуру і обсяг дисертації.

Розробляючи у *першому розділі* теоретичні основи дослідження підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва, автор зупиняє увагу на з'ясуванні змісту концепту саморегуляції в міждисциплінарному дискурсі, а також визначає сутнісний зміст і компонентну структуру вокально-виконавської саморегуляції майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Розглядаючи концепт саморегуляції в міждисциплінарному дискурсі, автор посилається на широке трактування феномену саморегуляції,

представлене у працях філософів-моралістів, соціологічних та психологічних дослідженнях, виділяючи ідеї інтеракціонізму, проблеми символічної взаємодії ролей в персональному (особистісному) вимірі, мотиваційної концепції тощо. Переконає позиція, що «у річищі когнітивної психології вирішальним фактором вважається соціальне середовище, а саморегуляція, на думку А. Бандури, забезпечує здатність оцінювати і коригувати власну поведінку відповідно до соціальної ситуації згідно внутрішніх стандартів. Отже, поняття саморегуляції є рядоположним самоконтролю й самоефективності, включає само-спостереження, самооцінку й самозвіт» (с.23).

Розгорнутим є понятійний дискурс з численних визначень саморегуляції і самоконтролю як властивостей особистості й як процесів одночасно. Саме це дозволяє автору віднайти теоретичні основи вокально-виконавської саморегуляції в річищі досліджень Я-феноменів, що підтримується ґрунтовним аналізом англomовних джерел. Аналізуючи вітчизняні дослідження проблеми вокально-виконавської саморегуляції, науковець наголошує на контекстах мотиваційного, функціонального, поведінкового та когнітивного концептів, а також осмислює явище через призму ідей теорії структурного символічного інтеракціонізму. Вона вважає, що «систематизація результатів аналізу низки психолого-педагогічних досліджень дозволяє стверджувати, що саморегуляція особистості трактується як конгломерат трьох складників: ціннісно-сислового (мотиваційного), когнітивного та регулятивного» (с. 35).

Автором дослідження вокально-виконавська саморегуляція розглядається як складне багатofакторне утворення, що поєднує в собі психофізіологічні процеси, емоційні стани, когнітивні стратегії та вольові зусилля митця. Узгодженість думок дослідників щодо системної природи цього явища підводить до висновку, що його ефективне функціонування залежить від взаємодії окремих внутрішніх складників, які забезпечують цілісність виконавського процесу (с. 52).

В структурі вокально-виконавської саморегуляції майбутніх магістрів музичного мистецтва автор виокремлює мотиваційно-інтенційний, пізнавально-пошуковий та рефлексивно-регулятивний складники. Доведено, що вокальна підготовка магістрів музичного мистецтва має своїм вектором формування цілісної системи професійних знань, умінь і навичок, елементами якої є техніка голосоутворення, інтонаційна точність, дихальна координація, артикуляційна виразність і здатність до художньо-експресивної, емоційно переконливої інтерпретації вокальних творів. «Водночас досвід засвідчує, що стабільність та якість сценічного виконання зумовлюються не лише рівнем сформованості виконавської майстерності, а й здатністю вокаліста керувати власними психоемоційними станами та поведінковими реакціями в умовах професійного навантаження» (с.39).

Зміст *другого розділу* пов'язаний із розробкою методичних засад підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

Перший підрозділ містить розробку наукових підходів та методичних принципів підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. Порівняльно-зіставний аналіз наукових джерел призвів автора до актуальності підходу, у контексті якого побудова наукової теорії ґрунтується на методологічних та евристичних принципах та апелює до міждисциплінарного підходу, що дозволив узагальнювати теоретичні здобутки досліджень з різних наукових галузей (філософії, соціології, психології, педагогіки, музикології тощо) і надати сутнісні характеристики феномену вокально-виконавської саморегуляції (с. 69).

Обґрунтовуючи методологічний простір дисертації, науковець покладається на концептуальні ідеї холізму та інтеграції і простежує розбудову холістичного світогляду на засадах аксіологічного підходу. Особистісний підхід конкретизований у дослідженні через принцип індивідуалізації освітнього процесу. Застосування антропологічного підходу

детерміноване антропоцентричною світоглядною та гносеологічною спрямованістю сучасної вищої мистецької освіти. «Педагогічна антропологія влітає в соціокультурний контекст психологічну теорію, пошукує проявів культурних універсалій певних етнічних спільнот в підсвідомих і надсвідомих структурах психіки, враховує положення філософської антропології, християнського персоналізму, герменевтики, семіотики тощо» (с. 71-72). Евристичний потенціал праксеологічного підходу відкрив можливість для його раціонального поєднання теоретичних і практичних складників у процесі реалізації навчальних завдань підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції, підвищення ефективності педагогічної взаємодії всіх учасників освітнього процесу. Комунікативний підхід у контексті розв'язання завдань мистецької освіти увиразнений як зустріч і художня комунікація мистецького та людського світів. Артикульований автором акмеологічний підхід спрямовує підготовку майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції на досягнення максимально високих результатів.

Конгломерат означених підходів конкретизований низкою принципів, серед яких: принцип цілісного впливу на афективну, мотиваційну, когнітивну та нейрофізіологічну особистісні сфери майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі підготовки до вокально-виконавської саморегуляції; технологічності, саморегуляції сценічного хвилювання, стресостійкості, активізації мотивації до саморегуляції у вокально-виконавській діяльності, естетизації освітнього процесу та ін.

У другому підрозділі обґрунтовано педагогічні умови і методи підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. Умовами, що відповідають меті дослідження, розроблено: формування емоційно-вольової стійкості майбутнього виконавця в індивідуально-орієнтованому освітньому середовищі; спонукання магістрантів до пізнавально-пошукової активності у процесі індивідуалізованого осягнення прийомів вокально-виконавської

саморегуляції; актуалізація художньо-технічної та психологічної автономності вокально-виконавської діяльності у процесі публічного самовираження. Їх комплексна взаємодія та конкретизація відповідними методами забезпечили змістову цілісність методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

Автором презентовано модель методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, процесуально-операціонального та оцінно-результативного блоків; визначеного результату, що узагальнило концептуальний задум дослідження та відобразило етапність зростання рівнів підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

У *третьому розділі* «Експериментальне дослідження методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції» автором представлено дослідження рівнів підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції, а також здійснено перевірку ефективності методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

У підрозділі 3.1 зазначено, що упродовж першого та другого семестру 2022-2023 н.р. та першого семестру 2023-2024 н.р. було проведено констатувальний експеримент на базі Навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського». В експериментальній частині дослідження брали участь 58 майбутніх магістрів музичного мистецтва та 6 викладачів, що викладають фахові (за напрямом «Вокал») дисципліни. Констатувальний етап став платформою для проведення формувального та контрольного етапів дослідно-експериментальної роботи. Діагностувальна

робота реалізовувалась в межах освітніх компонентів навчального плану за ОПП «Музичне мистецтво» спеціальності 025 «Музичне мистецтво».

На констатувальному етапі експериментального дослідження розроблено критерії, показники та рівні оцінювання стану підготовленості майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. Ціннісно-вольовий, гностично-індивідуальний, контрольньо-рефлексивний критерії конкретизувались трьома показниками. Встановлено та диференційовано рівні майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції: адаптаційний, низький, достатній і високий.

Кожний з етапів констатувального етапу експериментальної роботи забезпечувався комплексом методів. Так, три показники ціннісно-вольового критерія (міра усвідомлення саморегуляції як цінності у професійному становленні виконавця-вокаліста; міра вмотивованості до самовдосконалення у сфері вокально-виконавської саморегуляції; ступінь здатності до цілеспрямованого розвитку вольової, емоційної та когнітивної саморегуляції у процесі вокально-виконавської діяльності) діагностувались методами педагогічного спостереження; анкетування; опитування; діагностичної карти, творчо-діагностичних завдань. Сформованість трьох показників другого, гностично-індивідуального критерію (міра теоретичної обізнаності щодо будови та функцій голосового апарату, принципів вірного голосоутворення; ступінь спроможності до усвідомленого керування процесами дихання, фонації, артикуляції, резонування; ступінь ефективного застосування індивідуальних прийомів голосової саморегуляції для подолання перевтоми, збереження голосової звучності та гнучкості) вимірювалась за допомогою творчо-діагностичних завдань, тестування, діагностичної карти. Показники третього – контрольньо-рефлексивного критерію (ступінь спроможності здійснювати самоконтроль і корекцію сценічно-поведінкових, технічних та емоційних складових вокального виконання; міра здатності інтегрувати технічні, емоційно-художні та інтерпретаційні аспекти у цілісному творчому

акті; міра здатності до творчої самореалізації через гармонійне поєднання внутрішнього стану і сценічного самовираження) вивчались методами педагогічного спостереження, узагальнення оцінок незалежних експертів, творчо-діагностичних завдань, анкетування, опитування.

У процесі виконання завдань виконувались твори: фрагмент з опери К. Монтеверді «Lamento d'Arianna», Третя пісня Еллен («Ave Maria») Фр. Шуберта, Nachwirkung (op.6 №3) Й. Брамса, “Frühling” (op. 82 №3) А. Дворжака, «An den Mond» (№2 з циклу “3 Gesänge”, Op.95) Р. Шумана, українська народна пісня «Чи ти не знаєш, де моя хатинка» (обр. В. Совінського), «Веснівка» В. Матюка на вірші М. Шашкевича, романс О. Нижанківського «О, не забудь» на сл. В. Масляка та ін.

Перевагу адаптаційного рівня за всіма критеріями на констатувальному етапі експерименту можна пояснити великою кількістю майбутніх магістрів музичного мистецтва, які були невідповідно до вокально-виконавської саморегуляції. Дослідником подано відсоткові результати якісного вимірювання кожного з критеріїв та їх відображення у гістограмах порівняльних даних результатів констатувального діагностичного зрізу в ЕГ та КГ.

Формувальний експеримент відбувся за саморегулятивно-орієнтаційним, когнітивно-розвивальним, перформативно-сценічним етапами, на кожному з яких реалізовувалась відповідна педагогічна умова. Розгортання авторської методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції викликає інтерес у контексті застосування обраних методів та завдань: відеозапис власного виконання з самоаналізом виконавської надійності на різних етапах вивчення твору, демонстрація твору різними студентами, складання програми власних вокально-виконавських дій після демонстрації твору, евристичні бесіди, розробка індивідуальних критеріїв успішності власної вокально-виконавської діяльності, самооцінка відповідності реальних результатів критеріям успішності вокально-виконавської діяльності, щоденник самоаналізу

емоційних станів до і після виступу, проєктування вокально-виконавських цілей для розвитку емоційно-вольової стійкості, інформативно-орієнтаційні лекції, майстер-класи з вокальної техніки з відпрацюванням її саморегулятивного ресурсу, техніка самовладання у виконавській презентації художньої цілісності твору, пошук прийомів самостимулювання в оволодінні більш технічно- та художньо-ускладненого репертуару, ідентифікація художньо-технічних виконавських завдань з доцільними саморегулятивними діями, розробка мобілізаційних вокальних вправ, моделювання індивідуального стилю вокально-виконавської саморегуляції; тренінг з вокально-виконавського самоконтролю, тренінг з вокально-виконавської самооцінки, тренінг з вокально-виконавської самокорекції, тренінг з самонастройки на саморегуляцію вокально-виконавської діяльності, які конкретизовані у зв'язку із розробленою автором системою принципів.

Отримані результати формульованого експерименту перевірялись за допомогою критерію φ^* Фішера (кутове перетворення Фішера), що підтвердило ефективність розробленої авторської методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

Викликає підтримку наукова новизна дисертації Бянь Наньнань, яка полягає в тому, що вперше: здійснено цілісне дослідження проблеми підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції; розкрито сутність поняття вокально-виконавської саморегуляції, потрактованої в річищі міждисциплінарності як інтегративної властивості особистості, що поєднує свідомо організовану умотивовану систему внутрішньої активності з механізмами психофізіологічного, емоційного та когнітивного контролю і виступає ключовим модератором здатності майбутнього викладача вокалу самостійно конструювати програму власних дій і ефективно адаптуватися до мінливих та стресових умов сучасного соціокультурного середовища; обґрунтовано структуру вокально-виконавської саморегуляції майбутніх магістрів

музичного мистецтва, яка включає мотиваційно-інтенційний, пізнавально-пошуковий та рефлексивно-регулятивний складники; запропоновано модель методики підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції та розроблено стратегію її реалізації на основі взаємодоповнювальних наукових підходів (міждисциплінарному (наскрізному), аксіологічному, особистісному, антропологічному, праксеологічному, комунікативному, акмеологічному, синергетичному і холістичному) і відповідних методичних принципів, у підґрунтя якої покладено низку педагогічних умов (формування емоційно-вольової стійкості майбутнього виконавця в індивідуально-орієнтованому освітньому середовищі; спонукання магістрантів до пізнавально-пошукової активності у процесі індивідуалізованого досягнення прийомів вокально-виконавської саморегуляції; актуалізація художньо-технічної та психологічної автономності вокально-виконавської діяльності в ситуаціях публічного самовираження); розроблено критерії (ціннісно-вольовий, гностично-індивідуальний, контрольовано-рефлексивний) оцінки.

Концептуальна обґрунтованість методологічної основи, цілісність та системність вивчення феномену підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції, концептуальна обґрунтованість, застосування комплексу методів, відповідних предмету і завданням дослідження, об'єктивність результатів статистичних підрахунків, результативність впровадження матеріалів дослідження в освітній процес Навчально-наукового інституту музичного і перформативного мистецтва та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», обробка емпіричних даних статистичними методами зумовили вірогідність результатів дослідження Бянь Наньнань.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях

Основні теоретичні положення й результати дисертаційної роботи представлено в 11 публікаціях автора, з них – 3 статті у наукових фахових

виданнях України, 8 праць апробаційного характеру, з яких 1 – у міжнародному виданні. Публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, зміст статей здобувача, в яких відображено основні положення і результати проведених досліджень, повною мірою розкривають проблему підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції. Дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне висловити в дискусійному аспекті наступні положення та побажання до представленої дисертаційної роботи:

1. Описуючи зміст мотиваційно-інтенційного компонента підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції (с. 58-59), Бянь Наньнань приділяє значну увагу інтенційній сфері співака, проте питання його вмотивованості у сфері вокально-виконавської саморегуляції розкрито недостатньо.
2. Обґрунтовуючи аксіологічний підхід, здобувачка на с. 70 стверджує таке: «У сучасній освітній теорії виокремлюють три виховні практики, кожна з яких ґрунтується на певних аксіологічних засадах: 1) орієнтація на трансцендентні цінності, що реалізується в межах духовно-релігійної традиції; 2) апеляція до соціальних цінностей, характерна для практики соціального виховання; 3) звернення до індивідуальних цінностей, притаманне особистісно орієнтованій моделі освіти». Вважаємо, що робота набула б більшої інноваційності, якщо було би конкретизовано індивідуальні цінності майбутніх магістрів музичного мистецтва.
3. На наш погляд, було би доцільним більш докладно висвітлити саморегулятивні помилки майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі підготовки до вокально-виконавської саморегуляції.

4. У дослідженні не розкрито потенціал ансамблевих форм вокального музикування з підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції.

5. Робота не позбавлена окремих технічних огріхів.

Натомість висловлені зауваження та запитання мають рекомендаційний характер і не ставлять під сумнів результати виконаної Бянь Наньнань роботи.

Загальний висновок

Спираючись на вищезазначене, з урахуванням наукової новизни викладених у роботі положень, теоретичної та практичної значущості досягнутих у ній результатів, можна стверджувати, що дисертація «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва до вокально-виконавської саморегуляції» має завершений, цілісний, авторський характер і відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка, Бянь Наньнань заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
і візуально-музичних практик
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

26.03. 2026

ПІДПИСАНО **Анатолій МАРТИШОК**

Засвідчую
Нач. ВК

Анатолій Мартишок